

ELISABET MEDINA

Pedagoga, directora de lleure i formadora sociocultural

«Si perds els i les joves,
perds el sentit comunitari»

4

Elisabet Medina

«Si perds els i les
joves, perds el sentit
comunitari»

9

L'editorial

10

Què és el
mutualisme?

12

Punts de vista

15

50 anys del Casal de
Vila-rodona /
150 anys de Lluïsos
d'Horta

16

Maria Victòria
de Pasqual
«El teixit associatiu és
l'ànima del poble»

18

Els ateneus
a Badalona

PUBLICACIÓ SEMESTRAL

CONSELL DE REDACCIÓ: Salvador Casals,
Serafín Castaño, Miquel Alsina i Marta Rius
EDITA: Federació d'Ateneus de Catalunya
COORDINACIÓ: Marta Rius
REDACCIÓ I CONTINGUT: Marta Rius
FOTOGRAFIES: Toni Galitó, Arxiu FAC i VVAA.

FOTOGRAFIA DE PORTADA: Toni Galitó
DISSENY: l'Apòstrof, sccl
MAQUETACIÓ: Sílvia Vallverdú (vallverducomunicacio2@yahoo.es)
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA: Contextual Serveis Lingüístics
i Helena Picó
IMPRESSIÓ: Gràfiques Vosin Mateu
DIPÒSIT LEGAL: B- 46681-2009

Si voleu rebre la revista *Ateneus* adreceu-vos a:
Federació d'Ateneus de Catalunya
Tel. 93 268 81 30
ateneus@ateneus.cat
Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r, 08003 Barcelona

24

A Reus i arreu

28

Descobrint ateneus andalusos

30

Interessos comuns:
«La joventut als ateneus»

36

Els ateneus catalans i andalusos reclamen una reducció fiscal per a la cultura

38

Antonio Ariño:
«La cultura ha de produir plaer»

42

Post-its

44

Eli Martínez:
«He après, patit, gaudit i lluitat amb l'equip del GEiEG.»

Creu de Sant Jordi 2014

Entitat d'utilitat pública segons la resolució JUS/675/2013.

La Federació d'Ateneus de Catalunya agraeix a l'Ateneu del Manlleu, el Bar Restaurant L'Antic Caliu, el Casino Llagosterenc, l'Ateneu de Mairena i el Centre Cultural i Recreatiu La Parra d'Avinyó Nou la cessió dels seus espais per a la realització de les entrevistes i/o fotografies.

Elisabet Medina, directora de lleure i formadora sociocultural

«Si perds els i les joves, perds el sentit comunitari»

Nascuda a Nou Barris (1976, Barcelona), viu a Vidreres i és pedagoga, activista política i social. Ha treballat a Cornellà de Llobregat i a terres gironines. És directora de lleure, professora d'FP del cicle d'Animació Sociocultural i Turística i del cicle d'Integració Social a Salt des del 2008. Formadora al projecte «Formació de Formadores en Circ Social» a l'Ateneu de 9B. La seva escola –remarca– va ser l'autogestió a través del moviment ocupa i les lluites en diversos moviments socials. Pertany a una nova fornada de joves que creu en la transformació social a través de la implicació comunitària. Apunta que la poca confiança dels adults, la manca de temps i la precarietat econòmica són factors que entorpeixen la implicació de joves als ateneus. Proposa trobar confluències intergeneracionals.

Aquesta entrevista s'ha realitzat al Casino Llagosterenc.

Text: Marta Rius / Fotografies: Toni Galitó

«L'apoderament
arriba amb
un procés
d'aprenentatge»

Veritat o mentida: els i les joves d'avui no participen en els ateneus?

Mentida. En tot cas, són les metodologies que fem les que faciliten o limiten la participació dels joves. Participar és consumir una activitat, però també pot ser organitzar-la. Són diferents àmbits.

Veritat o mentida: els ateneus són reticents a les propostes de joves?

Mentida. Ho demostra la història viva d'aquestes entitats, que avui segueixen ben vives. Però cal tenir sentit crític amb el model de gestió de l'ateneu. L'ideal seria que sempre estigués obert a cercar i respondre a les necessitats de les persones que en formen part, i també detectar inquietuds de qui seria susceptible d'acostar-s'hi.

Són els joves palanca de canvi al seu entorn?

Sí quan són infants se'ls ha acompanyat en l'accés a grups de lleure –que no són una obligació com l'escola–, com ara un esplai o un grup de cultura

popular, per posar exemples, és més habitual que se sentin amb voluntat d'implicar-se en allò que els envolta. Jo he detectat que a partir dels divuit anys és quan el jovent manifesta les ganes de lluitar per transformar el seu entorn, quan ja no és l'adult qui decideix.

Quin activisme desperta els joves?

Aquell que treballa una entrada amable a un col·lectiu. És més fàcil que un/a jove entri amb un sentiment d'acompanyament al grup que entrar individualment. La joventut és canvi i dubte constant, per això establir llaços de confiança és innegociable. Fomentar el seu esperit crític quan estan iniciant el camí de construcció de discurs. Els adults no són els únics que fan política, entesa com la cosa pública.

Cal generar cultura de mobilització amb referents propers amb qui els joves s'identifiquin. En aquest sentit, moviments socials o ateneus poden ser un canal d'entrada al món, més enllà del nucli familiar. L'individualisme

imperant, el sobreproteccionisme o l'actitud paternalista són mals que contribueixen a desresponsabilitzar als joves de les seves decisions, els infantilitza. Els adults han de limitar les intervencions quan eduquen. Les etiquetes són molestes i injustes a totes les edats. L'apoderament arriba amb un procés d'aprenentatge. I en una societat immediata no podem pretendre una motivació de llarga durada sense la sensació de lliure elecció.

Troben el seu lloc a les entitats de barri ja existents o necessiten crear nous espais?

Necessiten crear els seus propis espais. Experimentar. Tots hem viscut aquesta etapa, la més creativa de les nostres vides, possiblement, i no l'hauríem de criminalitzar. Crear els seus propis espais no té per què estar renyit amb trobar-lo dins d'una entitat que li doni acollida. Malgrat que els joves lluiten, s'associen, treballen, estudien... des de fa dos mil anys, el col·lectiu adult s'encaparra en la mirada de reprovació perquè consideren que són projectes. Un infant o un jove ja és una persona; només és que no té tantes experiències al darrere.

Com es pot fomentar el sentiment de pertinença a un projecte comunitari?

Els adults sovint tenim pànic que els més inexperts s'equivoquin i l'error és la base de l'aprenentatge! Cal donar permís perquè els joves provin. Dir-los: «Teniu una proposta? Benvinguts!», i facilitar-los les eines i sales, només. Per generar el sentiment de pertinença a un col·lectiu, els adults han de tenir paciència, escoltar i no criticar. Hem de conrear la curiositat. I, sobretot, res d'allò de «ja ho deia jo!».

Quins factors entorpeixen l'entrada de joves als ateneus?

En un col·lectiu, si perds els joves, perds el sentit comunitari. Quan en un espai comunitari falta el vincle entre diferents edats, no tens garantida la supervivència. Per això és fonamental, als ateneus, generar activitats puntuals conjuntes com a excusa, ja sigui una festa major, una manifestació o una xocolatada. El que importa no és l'activitat en si, sinó com s'organitzen joves i adults junts.

«En una societat immediata no podem pretendre una motivació de llarga durada sense la sensació de lliure elecció»

Casino Llagosterenc (1856)

Entitat fundada en el marc del moviment associatiu que vivia la població al s. XIX, vinculat a l'expansió de la indústria surotapera. L'entitat actualment disposa d'escoles de música i de dansa, entre altres activitats de dinamització cultural i social. La seu actual, inaugurada el 1891 i reformada el 1929, forma part de l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya i respon als postulats academicistes del Noucentisme. La Generalitat de Catalunya li atorgà la Creu de Sant Jordi el 2014.

Pensem que els joves, paral·lelament a la seva vinculació amb l'entitat, necessiten temps per estudiar, formar-se –en escoles formals i informals–, viure experiències, etc. i això requereix hores. Un dels perills que detectem avui és la precarietat econòmica de les noves generacions, que està renyida amb el voluntariat. L'associacionisme no requereix

diners, però, si les teves necessitats mínimes no estan cobertes, difícilment buscaràs temps per al lleure.

Quins mecanismes de participació es treballen avui?

Els ateneus han de visibilitzar que tenen les portes obertes per rebre iniciatives juvenils. I, sobretot,

«Cal donar permís i recursos perquè els joves provin. Dir-los: "Teniu una proposta? Benvinguts!»

desenvolupar-les una vegada, com a mínim, independentment del resultat. Si no, generem frustració i ja no s'acostaran més a l'entitat. D'altra banda, una persona jove hauria de fer d'intermediària, de receptora de propostes, que faci de vincle entre joves i juntes directives; des de la proximitat és des d'on coneixem. I aquí intervé el llenguatge i canals que utilitzen els joves. No podem obviar les noves tecnologies. Els entorns virtuals són vàlids per fomentar l'activisme juvenil. Menysprear el poder de Twitter és un error. És cert que cal un filtre informatiu, però s'ha de tenir en compte l'activisme efervescent de campanyes de micromecenatge en línia, com les que trobem a Verkami, que no deixa de ser una plataforma de projectes comunitaris.

Quins aspectes haurien de reforçar els ateneus?

Si no ho estan fent ja, han de treballar en xarxa amb els veïns, el barri i els col·lectius del municipi. Cal llegir l'entorn, la programació del costat, ja que l'oferta sociocultural està diversificada. Guanyarem molt si deixem de mirar-nos el melic. I en aquest sentit, cal posar atenció a la diversitat poblacional: tenir

en compte les diferents realitats socioeconòmiques i donar perspectiva de gènere a les entitats. La participació també implica reeducar el jovent i evitar que reproduïxin els estereotips i violències que ja coneixem.

I quins, els joves?

Han de respectar l'ideari del casal a què s'acosten. Si no, hi ha dues opcions: marxar i crear el teu propi espai, o bé, participes activament des de dins per transformar el model a poc a poc.

Quin és el camí cap a la regeneració de les entitats?

Ens hauríem de preguntar si tirem del carro o deixem que el carro camini. Imaginem què passaria si una entitat cedís la gestió a un grup de joves del barri o municipi? El canvi real ve amb la gestió; és on construïm els valors de participació i desenvolupament comunitari. Al capdavall, l'associacionisme no és més que una forma jurídica. Les persones s'organitzen i transformen l'entorn amb la mateixa legitimitat, estiguin o no registrades com a entitat.

«Per generar el sentiment de pertinença a un col·lectiu, els adults han de tenir paciència, escoltar i no criticar. Hem de conrear la curiositat»

«Els entorns virtuals són vàlids per fomentar l'activisme juvenil. Menysprear el poder de Twitter és un error»

Joventut transformadora

L'associacionisme és motor de canvi. És l'engranatge de la transformació social. La realitat comunitària demana moviment constant de les persones. El moviment és inherent en els i les joves. Persones en creixement, al capdavant.

La gent jove necessita espais per desenvolupar les seves inquietuds de creixement personal i de vida comunitària. Malgrat que alguns casals i ateneus pateixen l'anomenada manca de relleu generacional, aquestes entitats ateneus s'ofereixen com a escenaris associatius d'acollida intergeneracional. De coneixement mutu i d'intercanvi d'interessos.

Per a que el col·lectiu jove d'un barri o municipi s'atansi a un ateneu, l'entitat ha de tenir les portes obertes a propostes. El risc ha de ser un valor positivitzat: apostar per idees noves sense por, sense apriorismes, sigui quin sigui el resultat. Una vegada desenvolupada la iniciativa, ja se n'avaluarà la supervivència.

Els ateneus som escoles són escoles de democràcia i cultura en llibertat. Són laboratoris d'experimentació i formació, no ho oblidem.

I és que la implicació en la transformació de l'entorn, humà i territorial, tan sols pot derivar de l'apoderament. Quan una persona, tingui l'edat que tingui, pot integrar-se en un col·lectiu i desenvolupar les seves inquietuds és quan se la fa seva i s'hi compromet amb durabilitat.

Per tant, és prioritari visibilitzar que els ateneus són espais intergeneracionals que donen cabuda als interessos dels i les joves. Reflexionar sobre els punts forts, debilitats i reptes de les entitats ateneístiques no és només una actitud saludable, sinó que és garantia de futur.

Consell Redactor

Jordi Busquet
*President de la Federació
 de Mutualitats de Catalunya*

Què és el mutualisme?

Podem definir les mutualitats com societats de persones que exerceixen amb caràcter principal una activitat asseguradora sense afany de lucre, complementària o alternativa de la Seguretat Social, sota els principis de protecció mútua, solidaritat, gestió professional i organització democràtica.

La tradició mutualista catalana s'ha desenvolupat principalment en la prestació de serveis, significativament en l'àmbit de la malaltia i l'assistència sanitària, així com en serveis d'enterrament.

Previsió social i complementarietat són elements substancials a la naturalesa de les mutualitats. Es tracta d'un model assegurador social i de proximitat, que ofereix solucions a les necessitats de protecció social dels catalans i catalanes.

És un complement a l'economia productiva i als sistemes públics de protecció social?

Les mutualitats hem de treballar per ser una alternativa a l'assegurança tradicional, posant l'economia al servei de les persones i treballant per aconseguir una societat més amable i solidària, buscant noves solucions per generar valor per als nostres mutualistes.

Amb quins objectius treballa la Federació de Mutualitats de Catalunya?

La Federació de Mutualitats de Catalunya, d'acord amb la Llei del Parlament de Catalunya 10/2003, sobre mutualitats de previsió social, atribueix a la Federació,

amb caràcter general, la representació i la defensa dels interessos del mutualisme de previsió social català.

Actualment està integrada per 34 mutualitats de previsió social, que donen cobertura asseguradora, sense afany de lucre, a més de 255.000 mutualistes amb més de 725.000 subjectes protegits, l'equivalent a, aproximadament, el 10 % de la població catalana.

Des de la Federació treballem per mantenir l'absoluta vigència del model mutual dins del panorama empresarial català. Com a president de la Federació de Mutualitats de Catalunya, en els últims mesos he pogut visitar personalment moltes de les mutualitats que estan integrades en la Federació de Mutualitats de Catalunya i conèixer millor la seva realitat i compromís amb els seus mutualistes i el mutualisme en general, i això no ha fet més que reforçar aquesta visió optimista sobre el futur d'aquest sector, més enllà de les xifres positives anteriorment detallades.

Per què necessiten una assegurança les entitats sense ànim de lucre?

Perquè aquest tipus d'entitats han de complir una sèrie d'obligacions legals. Existeix una normativa que exigeix de manera obligatòria la contractació de certes assegurances, normalment de responsabilitat civil i d'accidents.

També però d'una manera voluntària, ja no com a necessitat, però sí com un element diferencial per poder cobrir els riscos de les persones com socis, treballadors i

usuaris, que d'aquesta manera tenen llur tranquil·litat garantida. D'aquesta manera les entitats sense ànim de lucre exerceixen una important labor de previsió i control en la seva gestió i en les activitats que organitzen.

Quins tipus d'assegurances s'ofereixen als ateneus i casals?

Posem a disposició de tots els ateneus i casals tota la cartera de les nostres assegurances, però estem treballant en ofertes concretes quant a assegurances d'accidents per a col·lectius.

Les assegurances per a col·lectius donen resposta a les necessitats d'assegurament de qualsevol tipus d'activitat, tant en l'àmbit empresarial com en tot tipus d'activitats associatives. Garanteixen, en cas d'accident d'un dels assegurats, el pagament de les indemnitzacions contractades per als supòsits d'incapacitat o mort de l'assegurat, el beneficiari o beneficiaris designats.

En funció de les característiques de cada col·lectiu es poden contractar també certes cobertures addicionals, com per exemple l'assistència sanitària, en cas d'accidents, en centres concertats i segons els límits que s'estableixin en la pòlissa.

Aquestes assegurances d'accidents s'adapten a les característiques de cada col·lectiu amb diferents modalitats de contractació i àmplies cobertures.

Quines assegurances són les més sol·licitades per les entitats?

Les assegurances que més ens sol·liciten aquest tipus d'entitats són les assegurances d'accidents amb garanties de mort i incapacitat i que, a més, inclouen l'assistència sanitària en cas d'accident.

Quin full de ruta s'ha determinat que segueixi el sector en la Trobada de Mutualitats Catalanes?

La trobada és organitzada per la Federació de Mutualitats de Catalunya de forma

conjunta amb la mutualitat amfitriona que cada any ens acull en el seu territori. Des de la seva primera edició, ara fa tres anys, ha esdevingut un punt de trobada anual per a la difusió del mutualisme, per donar més visibilitat al sector i crear vincles i punts de col·laboració amb l'economia social.

Actualment les mutualitats catalanes estem desenvolupant, sota el principi de Cooperar per Competir, diferents projectes conjunts que tenen com a objectiu impulsar el sector i el concepte mutual i revertir la majoria dels nostres beneficis als nostres mutualistes, al territori i al país en general.

Hem de ser capaços d'explicar millor el concepte del mutualisme i els seus beneficis i el nostre repte és evolucionar per continuar essent entitats competitives en el marc de la previsió social i l'assegurança.

Portes obertes als joves que s'acosten a La Cate de Figueres

IRENE CAAMAÑO

Vocal de la Junta Directiva, responsable de comunicació i del bar de La Cate de Figueres

Durant tota la seva història, La Cate de Figueres sempre ha tingut certa implicació per part d'alguns col·lectius joves, com els grups esportius dels anys 50, els alumnes de l'Aula de Teatre o l'Agrupament Escolta i Guia Sant Pere. Tot i així, es podria dir que, en general, la participació juvenil a l'entitat ha estat puntual, intermitent i escassa.

Fins fa poc temps, gran part del jovent de la ciutat no acostumava a freqüentar el centre cultural, ja que, majoritàriament, aquest públic considerava que es tractava d'un lloc «conservador, arcaic i centrat en una programació més per a adults». Tot i així, durant els últims anys han tingut lloc tot un seguit de canvis que, primerament, han permès reactivar la comunicació entre la Junta Directiva i els col·lectius més joves i, conseqüentment, han propiciat l'augment de la implicació de les noves generacions.

Un dels principals detonants que van fer acostar el jovent a l'entitat va ser l'obertura del bar de La Cate el setembre del 2014, un espai gestionat per persones menors de 30 anys que es van centrar a ampliar l'oferta d'activitats dirigides al públic jove. A partir d'aquell moment, La Cate va fer un pas més enllà i es va convertir en un punt de trobada on aquest públic podia passar-s'ho bé, gaudir d'una programació cultural variada i, sobretot, crear i proposar noves iniciatives que podien trobar suport a una de les entitats de la ciutat.

Un altre fet important en la incrementació de la participació dels joves va ser que, durant els últims anys, la junta de La Cate es va anar renovant, amb l'aparició de noves figures a la Junta Directiva, que no només es mostraven favorables i obertes a rebre aquestes noves propostes dirigides als joves, sinó que també es mostraven disposades a participar-hi i formar-ne part.

Ara per ara, gràcies a aquesta renovació de la Junta i l'obertura del bar, diferents col·lectius de gent jove –entre ells el citat AEiG Sant Pere o el Casal Popular la Figa, entre d'altres– han començat a

participar més activament durant tot l'any en diverses activitats organitzades des de l'entitat, com serien la Quina Jove durant les festes de Nadal, la celebració del carnaval o la programació de la Revetlla de Sant Joan, que també ha acostat el jovent a tradicions populars, com l'arribada de la Flama del Canigó.

D'aquesta manera, durant els darrers anys, La Cate ha fet un gir i s'ha convertit en un referent per als joves figuerencs, els quals han trobat un nou espai i un suport per donar vida i tirar endavant activitats culturals enfocades a les noves generacions.

La Cate. Figueres. Jam session.

Transversalitat generacional a Arenys de Munt

ESTEVE TORRENT

President del Centre Moral d'Arenys de Munt

La intensa implicació dels joves en el Centre Moral d'Arenys de Munt sempre ha estat un dels valors més preuats de l'entitat. La transversalitat generacional de les activitats que realitzem afavoreix que tinguem voluntaris dinamitzadors d'edats molt diverses, establint la seva implicació en l'ateneu com un projecte de vida.

La Junta, òrgan que gestiona i coordina de forma transversal l'entitat, sempre ha anat renovant els seus membres, amb mandats personals que poques vegades superaven els vuit anys. Aquest constant relleu afavoreix l'entrada de molta gent nova, i aquesta porta constantment oberta és una bona estratègia perquè el jove que decideixi augmentar el seu grau d'implicació en l'entitat pugui entrar a la Junta fàcilment. Aquest relleu constant ha provocat que actualment la Junta, formada per 10 membres, estigui composta per persones de 28 fins als 66 anys, amb representació de totes les franges d'edat intermèdia, i complementada per una paritat de sexes (5 homes i 5 dones).

D'altra banda, les seccions, motor de la intensa activitat que es realitza al Centre, sempre s'han preocupat d'anar creant planter per assegurar-se un relleu constant. Actualment les seccions que impliquen més voluntaris i realitzen una activitat més frenètica estan liderades i dinamitzades per voluntaris menors de 35 anys. Concretament la secció de teatre,

amb la seva Escola de Teatre, la dinamitzen un equip de 10 joves d'entre 20 i 30 anys; i en el cas de l'esbart i la seva Escola, la dinamitzen un equip de 10 joves també menors de 35 anys.

Les seccions com els Escacs, Grup Pessebrista, Carrossaires, Rau Rau, Coral, Agrupació Sardanista, Vestuari, Maquillatge, equip tècnic... tenen sempre present la idea de relleu generacional i incorporen constantment nous voluntaris, que se senten atrets per l'activitat realitzada.

El repte de futur és seguir potenciant amb força, valentia i decisió la flexibilitat que permet acollir, dins l'ateneu, projectes i propostes que aportin els joves. És necessari eixamplar el marc de la cultura més estructurada, el dia a dia dels joves és ple d'expressions culturals, que moltes vegades són difícils de catalogar perquè sovint són fugaces, canviants, espontànies. Els ateneus hem de ser capaços de poder-les incloure sense tergiversar la seva fresca naturalesa, i només amb els joves implicats i amb poder de decisió serem capaços d'aconseguir-ho.

50 ANYS DEL CASAL DE VILA-RODONA

El 5 de novembre de 1965 s'inaugurava el Casal de Vila-rodonà. Com a molts altres pobles, històricament el cooperativisme agrari va jugar un paper clau, econòmic, però també sociorecreatiu. Aquest fet es va desenvolupar per duplicat durant el primer terç del segle xx, amb l'existència de dos sindicats agrícoles amb cellers i amb les respectives seus socials, que responien a les esquerres i les dretes de l'època republicana. La fusió posterior a la guerra va comportar la redistribució de les funcions dels locals: una sola cooperativa, un sol cafè, una sala de ball i un cinema.

L'any 1963, una oportuna donació del vila-rodoní emigrat a Mèxic, Enric Benet, de més d'un milió de pessetes, va desencadenar la proposta de la construcció d'uns nous locals i d'una nova entitat, després de votacions dels socis de la cooperativa agrícola per cedir uns terrenys i dels veïns del poble per donar-hi conformitat.

El Casal de Vila-rodonà es va inaugurar amb els tres espais característics de l'època: el cafè, el cinema i la sala de ball. S'hi afegiren una pista, la piscina, les pistes de tennis i de petanca i una sala d'actes. L'entitat compta 728 socis majors de 14 anys i 114 de 0 a 14 anys. A part de l'activitat que gestiona i organitza, com mantenir obert diàriament el cafè o la programació de cinema en cap de setmana, el Casal ha acollit infinitat d'actes propis o promoguts per entitats que fan servir les seves instal·lacions perfectament equipades i posades al dia.

La celebració dels 50 anys ha comptat amb la participació de totes les entitats locals que han ajudat a omplir el programa d'activitats. Els actes finals es realitzaren amb molta participació en un envelat: un tast de senglar, desfilada de moda del darrer mig segle, concert de Lax'n'Busto, presentació del llibre *50 anys de caramelles* amb una actuació de les corals infantil i d'adults, i finalment els actes centrals del cinquantenari –sopar d'aniversari, l'acte commemoratiu amb reconeixements als expresidents, sardanes, el concert i el ball lluït a càrrec de la Principal de la Bisbal–. A part s'organitzava un cicle de conferències i una àmplia exposició fotogràfica per evocar la realitat sociorecreativa que ha singularitzat els vila-rodonins durant el darrer mig segle.

Josep Santesmasés i Ollé
President del Centre d'Estudis del Gaia

Descobriment de la placa commemorativa dels 50 anys del Casal de Vila-rodonà

Inauguració de l'exposició «Evocacions fotogràfiques. 50 anys del Casal de Vila-rodonà»

Acte commemoratiu celebrat a l'envelat muntat a la pista del Casal

Sopar dels 50 anys del Casal de Vila-rodonà

150 ANYS DE LLUÏSOS D'HORTA

Lluïsos d'Horta es funda ara fa 150 anys quan Mn. Lluís Cantarell, aleshores rector de la parròquia de Sant Joan d'Horta, va proposar a un grup de joves reunir-los, a l'estil de com ja s'anava fent a les parròquies de Gràcia o de Sant Andreu, a fi d'aprofitar tot el seu potencial vital i fer-los aprofundir en els valors ètics, morals, cristians i socials; en definitiva: formar-los i evitar així que anessin, en les hores de lleure, a «perdre's» per St. Martí o per St. Andreu o allà on fos. Havia nascut l'embrió dels futurs Lluïsos d'Horta.

Lluïsos d'Horta ha estat una entitat de referència al barri d'Horta. Durant els 150 anys d'existència, els hortencs han trobat a l'entitat un lloc de trobada on satisfer una part de les seves necessitats culturals, recreatives, esportives i de lleure. Fonamentalment un lloc on relacionar-se amb les persones del seu entorn social.

Dels actes de celebració del 150 aniversari hem de destacar, en primer lloc, la representació de Terra Baixa, adaptació de Pau Miró i de Lluís Homar. Lluís Homar sempre ha explicat que ell va descobrir la seva passió pel teatre quan, als 16 anys, va representar aquesta mateixa obra formant part del quadre escènic de la nostra entitat. També ha estat important el concert de La Locomotora Negra el passat octubre. En els inicis d'aquesta formació va haver-hi una important col·laboració musical en la representació de l'Home en Blues amb el Grup d'Estudis Teatral d'Horta, obra que es va representar per tot el país. El mes de desembre rebem la Maria del Mar Bonet, que vol iniciar la seva gira 2017 de celebració dels 50 anys d'escenaris fent-la coincidir amb el nostre aniversari, com a reconeixement del paper important que va significar el nostre barri i l'entitat en els seus inicis.

Val a dir que, en el sopar de celebració dels socis, vam comptar amb una important representació de les forces polítiques del país, reconeixent el paper de les entitats com la nostra en la cultura i la vida social del país. A l'acte institucional de celebració a casa nostra vam rebre el Molt Honorable President de la Generalitat, que va incidir en aquest reconeixement. Per últim, indicar que enguany hem estat guardonats amb la Creu de Sant Jordi, també en reconeixement als anys de servei a la ciutadania i al barri.

Miquel Àngel Aguilar
President de Lluïsos d'Horta

Acte de lliurament de la Creu de Sant Jordi
(6 setembre 2016)

Concert de Locomotora Negra

Sopar de socis

Representació teatral Terra Baixa,
amb Lluís Homar

Maria Victòria De Pascual

Tresorera del Centre Cultural i Recreatiu La Parra d'Avinyó Nou

Nascuda el 1960 a Barcelona, la Maria Victòria De Pascual és secretària de direcció d'empreses i representant dels comerços i restaurants d'Avinyonet del Penedès. Ha estat regidora del municipi (per Unió per Avinyonet del 2003 al 2014). És sòcia de La Parra des del 1972, entitat de la qual n'ha estat la primera dona presidenta (del 1996 al 1997) i actualment n'és tresorera, des del 2014. El seu marit i la seva filla també estan vinculats a l'entitat.

Com entra en contacte amb La Parra?

La mare era d'Avinyonet, on estíuejàvem i passàvem els caps de setmana tota la família. A partir del 1972, el pare es fa soci amb carnet familiar i des d'aleshores hem estat vinculats a La Parra. Jo tenia 12 anys i era habitual anar al soterrani de l'entitat, que era una discoteca petita, però molt concorreguda a la comarca. No és fins al 1995 que es renoven els estatuts de l'entitat, quan es redacten en català i es permet l'entrada de dones a títol propi, tot i que estàvem implicades directament en tasques de funcionament des del dia

de la fundació. A l'any següent, entro com a presidenta.

Quin és el món associatiu amb què es troba durant la seva presidència?

Vaig ser la primera dona a presidir l'entitat durant el 1996 i 1997. Aleshores, la xifra de socis estava a la baixa, ja que la proximitat d'Avinyonet a la C-340 facilitava la fugida de veïns cap a Vilafranca del Penedès, i els socis s'anaven envellint. Francament, estàvem perdent la vida associativa al terme. L'edifici de La Parra, que data del 1921, estava força deteriorat per manca d'inversió i durant

la meua presidència vam demanar ajuts a l'Ajuntament per al seu manteniment. L'inici dels treballs de remodelació va ser l'any 2010, amb un pressupost de vora els 100.000 euros, dels quals La Parra n'ha assumit el 60 % i la resta va anar venint a poc a poc de la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament. De fet, avui encara estem costejant les despeses i queda per fer part de l'obra projectada. Quan vaig deixar el meu càrrec com a regidora a l'Ajuntament d'Avinyonet (2003-2014), vaig comprometre'm de nou amb la junta de l'entitat, com a tresorera, fins avui. Pel

«Un ateneu garanteix convivència i amistat»

camí hem fet nous la teulada, el bar, el teatre, els lavabos...

Quines activitats feu a l'entitat?

Actualment som 140 socis i sòcies que ens organitzem en diferents seccions: colla de diables, balls populars, grup de caramelles i el grup de teatre Pirandó. A banda de muntar la festa major, organitzem la cavalcada de reis, que reparteixen regals a cada llar; la cercavila de carnaval; el dinar de germanor per Pasqua; la Castanyada; els Pastorets i la Nit de Cap d'Any.

És ric el teixit associatiu d'Avinyonet del Penedès?

Avui sí. El terme municipal d'Avinyonet del Penedès està format per sis pobles i cadascun d'ells té un ateneu o casal. El teixit associatiu és variat i compromès. Amb 1.600 habitants, tenim tres colles de diables! La Parra, per exemple, és un espai de trobada per a activitats de tota mena amb les portes obertes a tothom: acollim esdeveniments culturals, polítics... propis, però també d'altres col·lectius i del mateix Ajuntament.

Hi ha relació amb altres entitats del municipi?

Amb el canvi de nom del poble, fa uns anys, hi va haver discrepàncies dures que hem arrossegat. Però amb el temps s'han anat dissipant i, potser, en un futur podríem arribar a organitzar una activitat conjunta.

Què li aporta la seva implicació en l'àmbit sociocultural?

Molta vida! Sovint és una escapadòria, malgrat que comporti algunes preocupacions. M'ha servit per conèixer nova gent, joves i grans. Aprenc moltíssim. Tothom hauria de passar pel moviment associatiu. Sóc partidària de la convivència i del foment de la proximitat. Les entitats com els ateneus i casals supleixen, en molts casos, mancances de l'administració. De fet, La Parra va impulsar-se per organitzar

«Sense entitats, estariem perduts perquè no coneixeríem els nostres veïns»

la festa major. El teixit associatiu és l'ànima del poble. Un ateneu garanteix convivència i amistat. I sense entitats, estariem perduts, perquè no coneixeríem els nostres veïns.

Confia en la prosperitat de l'entitat a llarg termini?

Sí és per la massa associativa, sí. El problema és trobar relleu a la Junta Directiva. Crec que haurem d'arribar a un ultimàtum, en aquest sentit. Sovint passa que les persones més implicades es cremen i es fa difícil que n'entrin de noves compromeses.

Quins reptes estan per assolir?

La bona entesa amb l'entorn és fonamental per tirar endavant. Avui podem dir que tenim una bona relació amb col·lectius del municipi que utilitzen les nostres instal·lacions per reunir-se o per fer activitats. També tenim un conveni amb l'Ajuntament que garanteix l'ús dels nostres espais i, alhora, que nosaltres podem fer ús d'espais municipals. Ara bé, cal fer entendre a les persones no sòcies que s'acosten a les nostres activitats que l'organització dels actes té un preu, que no tot pot ser gratuït, perquè és l'esforç de les associades qui els possibilita. I això, no tothom ho entén.

Centre Cultural i Recreatiu La Parra d'Avinyó Nou (Alt Penedès)

La Parra és una entitat escindida de l'associació anterior La Palma, de principis del segle xx, i vinculada amb les esquerres. Un grup de persones més conservadores es van associar en l'anomenat Centre Agrícola (1921) que, el 1975, esdevindria l'actual Centre Cultural i Recreatiu La Parra. Durant la Guerra Civil, l'entitat va patir la desaparició de bona part de la seva documentació, incloses les escriptures, que s'han hagut de fer de nou. La seu, amb aspecte de cooperativa, malgrat que no s'hi ha elaborat vi, compta amb una planta baixa i un primer pis amb un teatre i bar reformats recentment.

Actualment compta amb 140 socis.

Ateneus a Badalona

L'Ateneu Obrer i el Círcol Catòlic de Badalona (1879-1936)

Aquest article és un extracte del treball guanyador de la Beca de Recerca Històrica Terra d'Ateneus 2015 «Associacionisme educatiu i cultural. L'Ateneu Obrer i el Círcol Catòlic de Badalona (1879-1936)», de Jordi Albaladejo Blanco. L'obra becada per la Federació d'Ateneus de Catalunya i l'Institut Ramon Muntaner és el segon volum de la col·lecció Terra d'Ateneus» (Editorial Afers).

Museu de Badalona. A.I. Col. l'Abans/Maria Rosa Ferrer Barrera. Pati de l'Ateneu Obrer a l'antiga refinaria de sucre, en un dia de festival sobre les regions d'Espanya (1924).

«L'Ateneu fou reconegut popularment per la qualitat de la seva escola no confessional i laica durant la Segona República»

Situem diferents etapes de la sociabilitat formal i de les activitats d'ambdues entitats a partir dels canvis de local en el període de La Restauració i atenent els canvis polítics de la dècada dels anys vint i trenta del segle XX.

L'ATENEU OBRER

L'Ateneu Obrer va mantenir-se com «neutre» políticament, si bé dins de la seva línia d'entesa amb els protectors de l'entitat, membres de la burgesia liberal, va cercar la complicitat de les institucions i de les autoritats de cada moment. Les diferents juntes directives no cessaren en l'intent d'implicar-les en el seu compromís social atenent necessitats bàsiques educatives i culturals no cobertes per l'administració, i tractar de millorar així el finançament de l'entitat, insuficient amb les quotes pròpies i, per tant, la necessitat d'ingressos via subvencions públiques, aportacions extraordinàries de socis protectors com

van ser el banquer Evarist Arnús i els industrials Pere Viñas i Josep Giró; i festivals benèfics des de 1904, establint-se una relació molt estreta amb l'actor Enric Borràs. L'Ateneu Obrer va participar del moviment d'Ateneus i societats d'ensenyament de la Província de Barcelona el 1904 per demanar un millor finançament i enfocar els estudis cap a la formació professional.

L'oferta educativa s'inicià el 1884 amb classes nocturnes i s'amplià el 1887 amb classes de dia degut a la demanda creixent i les necessitats econòmiques de majors ingressos. L'Ateneu, socialment moderat i en qüestions de gènere conservador, incorporà tardanament a les noies, el 1906, després de vint-i-dos anys de fundar-se l'escola.

L'Ateneu obrí la primera biblioteca pública de Badalona (la biblioteca es fundà el 1889, el 1893 s'anuncià l'obertura pública i el 1902 tornà a

impulsar-se el funcionament); fomentà l'Extensió Universitària els primers anys del tombant de segle en què també comptà amb una certa experiència de renovació pedagògica a l'escola amb el pas del mestre Pau Vila i el contacte amb l'Escola Moderna de Ferrer a Barcelona.

A començament de segle xx incorporà de forma creixent classes d'arts i oficis, per mitjà d'aquesta qüestió al costat del tècnic i professor tèxtil, Pau Rodon, participà del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura a Vilanova i la Geltrú (1912), i finalment impulsà una escola pròpia d'aquestes ensenyances l'any 1915.

L'Ateneu fou reconegut popularment per l'educació pública a Badalona per la qualitat de la seva escola no confessional, i laica durant la Segona República. La brillantor de l'entitat –de la seva escola i de les seccions com l'esportiva– va anar esllanguint-se fonamentalment per tres sentits: les seves dificultats financeres no resoltes sempre dependents dels socis protectors i de les administracions; l'avanç dels plans d'escolarització pública per cobrir la demanda bàsica

i de formació professional; i que altres associacions de caire polític i sindical intervingueren socialment amb puixança davant de les tensions entre classes en la societat catalana a les primeres dècades del segle xx.

Des dels seus inicis, els vincles personals dels dirigents de l'Ateneu van girar a l'entorn d'opcions sindicals i polítiques reformistes: amb les Tres Classes de Vapor; i continuadament amb el republicanisme fins els anys de la Segona República.

L'Ateneu durant la Segona República, mantingué les seves activitats educatives i culturals establint una col·laboració educativa amb la cooperativa de consum La Moral, tot i que l'Ateneu pel seu caràcter «neutre» i la vitalitat d'altres plataformes d'intervenció social ideològiques no va gaudir de la connexió reformista en els afers públics de dècades anteriors.

EL CÍRCOL CATÒLIC

El Círcol Catòlic va crear-se de la fusió del Círcol de Sant Josep (també coneguda com Joventut Catòlica de Badalona) i el Círcol Catòlic d'Obrers del Puríssim Cor de Maria, l'any 1879. Els promotors eren dos

«El Círcol Catòlic es posicionà activament en contra la legalitat laïcista republicana.»

Bartolomé Escalada amb un grup d'alumnes de l'Ateneu Obrer. Principi segle xx. © Museu de Badalona. A.I. Col. l'Abans / Rosa Maria Escalada Sancho.

capellans: el rector de Santa Maria, Josep Roca, i Mn. Jaume Solà. Naixia en un context d'associacionisme religiós seglar a diferents poblacions catalanes i hi formaven part els sectors socials devots sobretot de les classes mitja i alta.

Els estrets vincles del Círcol Catòlic amb la parròquia de Santa Maria contemplats als primers estatuts i la personalitat de rector Josep Roca amb un poder omnipresent sobre l'entitat, van xocar amb un grup de joves intel·lectuals àvids d'apostolat i d'activisme catòlic per «recatolitzar» la societat. Els encapçalava un jove estudiant a sacerdot, Gaietà Soler, anys a venir conegut propagandista catòlic. Així, el 1885, una cinquantena de socis van escindir-se del Círcol Catòlic per fundar la Joventut Catòlica de Badalona.

Les disputes personals van fer anar a norris l'intent de la diòcesi per fusionar ambdues entitats els primers anys del segle xx. Tota vegada va crear-se el nou Centre de Nostra Senyora de Montserrat (1903) format principalment per membres de la Joventut Catòlica, que seguint experiències prèvies de participació política, va col·laborar decisivament amb una sèrie de notables badalonins al voltant de la Lliga Regionalista, al trencament del caciquisme al

consistori. El centre uns anys més tard es convertí en el Centre Regionalista.

Per la seva banda, el Círcol Catòlic des de l'escissió en endavant no va interrompre les seves activitats, prenent major visibilitat els anys noranta del segle XIX: celebracions religioses i actes culturals a l'entorn del moviment de La Renaixença.

Tanmateix, després del fracàs del procés de fusió abans esmentat, va haver de canviar de denominació dins la diòcesi i el Govern Civil pel nom de Secció de Propaganda del Puríssim Cor de Maria (1904). A nivell popular va continuar essent el «Círcol» de sempre i a mida que el Centre Nostra Senyora de Montserrat empenia una via més política i recreativa en les seves activitats, l'entitat va agafar volada com a principal referent de propaganda catòlica badalonina.

La denominació de Círcol Catòlic va recuperar-se oficialment el 1908, amb uns nous estatuts on es canviava la figura del director pel del consiliari i s'introduïen mecanismes d'elecció interns. Els artífexs van ser el consiliari eclesial Mn. Josep Mª Baranera, i l'influent Faustí Nadal, molt actiu dins l'associacionisme religiós seglar, identificat amb el

SUBSCRIU-TE A LA REVISTA

Federació d'Ateneus de Catalunya
Revista ATENEUS

Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r
08003 Barcelona

www.ateneus.cat

tradicionalisme esdevingué un combatiu regidor badaloní en aliança amb la Lliga Regionalista enfront dels representants republicans. Nadal mantingué una sonada polèmica pública sobre el laïcisme i qüestions educatives a l'entorn del projecte d'escola d'Arts i Oficis a Badalona, on també hi tenia un interès l'Ateneu Obrer tot i que no va entrar en la disputa, amb Pau Rodon.

El Círcol cuidà especialment l'esbarjo dels seus associats amb actes literaris, conferències quaresmals i una programació de teatre popular en català estable (només però, amb actors masculins!). Per exemple hi havia les popularíssimes representacions dels Pastorets des de 1923, seleccionant-se les obres pel seu contingut procliu a l'ètica i moralitat catòlica.

Davant del repte democràtic de la Segona República, el Círcol Catòlic participà com grup de pressió catòlic en la política del moment al costat de la Lliga Regionalista i els carlins, i es posicionà activament en contra la legalitat laïcista republicana. Després dels Fets del 6 d'Octubre de 1934, accedí al govern municipal designat per les autoritats superiors, Josep Mª Cuyàs i Tolosa, historiador aficionat, integrant del Círcol i membre del l'actiu nucli local de la Federació de

Joves de Catalunya que realitzaven tallers formatius, excursions, activitats esportives i espirituals.

El Círcol Catòlic recomanà el suport al Front Català d'Ordre a les eleccions al Congrés de l'Estat el febrer de 1936. Reconegut com centre catòlic i amb fil directe amb les opcions polítiques dretanes va ser saquejat a l'inici de la Guerra Civil i del procés revolucionari. Tornà a obrir el 1939, continuant de president Joan Serra Viñas.

Círcol Catòlic can Rial. Vista general de Dalt de la Vila. El casal que es veu a l'esquerra, era la seu del Círcol Catòlic al tombant de segle XIX-XX.
© Museu de Badalona. Arxiu Josep M. Cuyàs i Tolosa.

Voleu rebre la revista Ateneus al vostre domicili?

 Federació d'Ateneus de Catalunya

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

DADES PERSONALS

Nom i Cognoms

Domicili

Codi Postal

Població

Telèfon

Correu electrònic

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 2 números 10 € Data de subscripció:

FORMA DE PAGAMENT: Ingrés a CaixaBank: 2100-0835-12-0200364124

Retalleu i envieu aquesta butlleta o descarregueu-vos aquest formulari a www.ateneus.cat i envieu-lo a comunicacio@ateneus.cat

En compliment del que disposa l'article 5 de la Llei Orgànica 15/1999 de 13 de desembre de protecció de dades de caràcter personal, "Federació d'Ateneus de Catalunya" informa que les dades de caràcter personal que ens proporcioni quan emplem el formulari, es recolliran en un fitxer de la seva titularitat, amb la finalitat de fer-li arribar la revista Ateneus, així com per a remetre-li informació relacionada amb aquesta entitat que pugui ser del seu interès. Així mateix informem que podrà exercitar els drets d'accés, rectificació, oposició i cancel·lació de les seves dades, d'acord a la legislació vigent en matèria de Protecció de Dades de Caràcter Personal, dirigint-se a la adreça postal o electrònica que consta en aquest document.

**SUBSCRIU-TE
A LA REVISTA**

**Preu
subscripció
anual (2 números)
10€**

 Federació d'Ateneus de Catalunya

escenari.diba.cat

Cartellera dels Espais Escènics Municipals

Teatre, música, dansa i circ.
Els millors espectacles a prop teu!

diba.cat/cultura

Diputació
Barcelona

A Reus i arreu

El teatre a Reus té a l'horitzó del segle XVII el primer establiment en el teatre Principal o de les Comèdies. Altres fites de la història cultural de la localitat han estat els balls parlats, el teatre d'alcova i els teatres a l'aire lliure en jardins del XIX, i un munt de teatres que han anat alimentant el que fou l'entreteniment principal de tantes i tantes generacions. En l'actualitat, l'activitat escènica a Reus es troba en els espais del Bartrina, el Fortuny (l'altre gran teatre històric), el teatre Bràvium i la sala Santa Llúcia, i també en moltes altres entitats i espais potser més petites, però igualment importants.

Text:
Ivan Alcázar Serrat.
Arquitecte.
Membre del grup
de recerca Observatori
d'Espais Escènics:
[www.espacioscenic.org/
observatorio](http://www.espacioscenic.org/observatorio)

Considerem en primer lloc el Teatre Bartrina, del Centre de Lectura de Reus: si ens fixem en la façana principal de l'entitat al carrer Major, i després donem la volta a l'illa de cases fins a la plaça del Teatre, en l'accés actual al teatre Bartrina, podrem mesurar l'enorme evolució que ha transformat l'arquitectura al llarg de tot un segle. Passem de la composició que s'aixeca afegint al voltant d'una simetria els elements decorats com columnes, pilastres, capitells i frontons, al laconisme del mur cortina de vidre reflectant i alumini lacat, amb el rigor de les finestres horitzontals corregudes. La diferència és significativa, major que la que hi havia entre el romànic i el gòtic,

per exemple. L'un sembla fet des de la repesca de la tradició i l'eloqüència, el símbol proporcionat i la grandesa buscada, i l'altre des dels requeriments de la tecnologia i l'eficiència, amb una força geomètrica que aspira a la pulcritud, l'abstracció i l'anonimat on emmirallar-nos sense estridències, per contrastar amb el context més vell, fora i dins de l'edifici.

DE PALAUET A EQUIPAMENT

Aquesta façana de vidre a la nova plaça, que va ser a la dècada de 1990 el nou espai urbà sorgit del Pla de Reforma Interior en una zona del barri vell de Reus degradada, obre el teatre cap a la ciutat amb un gran vestíbul de gran alçada, i rere el vidre i l'alt espai hi ha, de fet, un dels murs laterals de la sala teatral. Així que potser el llenguatge arquitectònic no és ple de floritures, però les dimensions amb què es presenta són igualment colpidores, fora de tota timidesa. La generositat en les mides del nou accés té la seva importància, ja que fins aleshores al teatre s'accedia des del passatge del carrer Major, on es troba també l'accés al cafè i a les escales que menen cap al Centre de Lectura. Amb el temps, doncs, l'arquitectura ha anat reorientant i obrint l'equipament escènic. I, de fet, també la història de l'entitat, d'aquesta com de tantes altres aquí i arreu del territori, comença amb la cerca, la itinerància i les mudances que han de menar cap a la seu estable. Després de donar voltes per seus temporals, un grup de reusencs va trobar el 1897 en el Palauet dels Marquesos de Tamarit el lloc on instal·lar el Centre de Lectura.

ARQUITECTURA EN TRANSFORMACIÓ

L'entitat l'havien fundat el 1859 un grup de republicans federals amb propòsits alfabetitzadors i culturals, i va anar agrupant comerciants, intel·lectuals, petits empresaris i certs segments obrers amb idees renovadores i revolucionàries. Entre la cultura a fer s'hi comptava el teatre, tan important en aquella època quan tota entitat maldava per un espai escènic, que seria l'equivalent actual a una pàgina web o una xarxa social: un espai on mostrar-se, trobar-se, existir i atreure nous simpatitzants. I si la sala podia ser també de ball, el que avui en diríem polivalent, millor que millor. El fet és que, al jardí del palauet, s'hi instal·là el 1904 un teatre d'estiu, primer a la intempèrie i després cobert amb unes lones. El primer teatre

Façana del Centre Lectura Reus @ Foto Ivan Alcázar

cobert data del 1905, i en fou l'arquitecte Francesc Batlle Anfrèns. Després que un mecenes comprés i cedís l'immoble, el 1918 passà a dur el nou nom en homenatge del poeta local Joaquim Maria Bartrina.

Les obres d'arranjament d'aquesta etapa les dugué a terme l'arquitecte Josep Simó i Bofarull (per cert, format a l'École Spéciale d'Architecture de París), i en aquell moment s'anaren adquirint immobles veïns per millorar les dimensions i les estructures de l'edifici. En aquest teatre a la italiana amb planta rectangular i tres nivells de llotges, destaquen: la boca decoradíssima, les pilastres jòniques del prosceni i els pilars de pi de melis pintat, amb la resta de decoracions, obra de Josep Rocarol (qui treballaria com a escenògraf al Romea de Barcelona). La platea basculant, que fou instal·lada el 1924, també gaudí de la reforma, ampliació i rehabilitació que del 1995 al 1997 dirigí l'arquitecte Anton M. Pàmies Martorell. Aquest projecte afegia també un cos nou de vestíbul –de què parlàvem a l'inici– i serveis com sala d'assaig, despatxos i camerinos. Tot i la millora que havia de venir, pel que sembla molts veïns no les tenien totes, quan veieren el terrabastall d'enderrocs que les obres de millora comportaren, deixant temporalment, en el procés de les obres, el teatre despul·lat, sostingut pels pèls i escapçat sense caixa escènica. Tot va acabar bé.

ACTIVITAT TEATRAL

Ha estat aquesta posada al dia la que permetrà albirar una programació digna d'una història llarga i fecunda pel que fa a les arts escèniques (en combinació i convivència, com és habitual en aquest tipus de sales, amb el cinema). Si l'entitat mare del Centre de Lectura compta, a part de la biblioteca, amb diverses escoles, entre elles les de teatre, música i dansa, la història de l'activitat teatral al Bartrina ens recorda que ja al XIX hi havia a l'entitat una companyia de teatre, amb un esperit que van saber continuar els Amics del Teatre del Centre de Lectura als anys trenta, als cinquanta el Teatre de Cambra, i als seixanta el Teatre de Cambra de l'Agrupació Pericial. Als setanta el teatre va revifar amb la presència del teatre independent i emergent de nova fornada, amb la companyia reusenca La Tartana, i les visites de Els Joglars, els primers Premis Reus de Teatre el 1970, les primeres Jornades Teatral al Centre de Lectura a mitjans de la dècada,

Sala Teatre Bartrina
@ E Arguilaguet

i més tard amb l'actuació de la companyia del Teatre Lliure (cal recordar que el cofundador i director actual del Lliure, Lluís Pasqual, és fill de Reus i assessora el Bartrina). El 1979 va crear-se una escola de teatre, de vida breu, però que fou la llavor per a la posterior fundació del TEBAC (el Teatre Estable del Baix Camp), capítols aquests molt valuosos per a la creativitat de Reus, com ho fou també la tasca artística i reivindicativa del Col·lectiu de Teatre La Vitxeta (del 1983 al 2003). La gestió del teatre recau actualment en un consorci entre l'Ajuntament de Reus i el Centre de Lectura. Com a part fonamental del CAER (Centre d'Arts Escèniques de Reus), el Bartrina ha funcionat en coordinació amb el Teatre Fortuny i com a escenari dels festivals Cos i Trapezi, en l'estratègia descentralitzadora emmarcada en el Pla dels Centres d'Arts Escèniques de Catalunya.

MÉS ENTITATS

D'entre les entitats reusenques federades a la Federació d'Ateneus de Catalunya, en trobem que també han revitalitzat la vida cultural i creativa de la ciutat. Ben a la vora del Bartrina hi ha el Centre d'Amics de Reus, a l'edifici conegut com la Boella o la Vicaria, que és on el 1838 va néixer el pintor Marià Fortuny. De fet, una de les sales d'exposició permanent de l'entitat li està dedicada (l'altre és la sala de Galls, amb les vitrines amb tot d'escultures d'aquest animal). Des de mitjans de la dècada de 1970, coincidint amb la

Auditori Orfeó Reusenc

primera etapa de la democràcia, els Amics van fent feina de promoció cultural, expositiva plàstica, en les sales d'exposicions i al petit auditori. El premi anual d'El Més Amic de Reus vol reconèixer la tasca envers la ciutat de personatges i institucions destacades (com el mateix Pasqual o l'Andreu Buenafuente, per exemple), i entre les seccions lligades amb la cultura trobem el Cor Mestral, el Grup de Teatre L'Alborada i el grup de lectura i declamació. D'altres seccions nostrades inclouen les Dones Ganxetes, i entre les més curioses hi ha les dedicades als vehicles d'època i fins al futbol-botons (un joc ben popular a Reus pels volts de la meitat del segle xx).

L'altra entitat que voldríem destacar és la de l'Orfeó Reusenc, que sorgí del Centre de Lectura, i amb activitat des del 1860. Des del 1928 l'Orfeó es traslladà al carrer de Sant Llorenç, on ha tingut el local, primer de lloguer i a partir del 1957 en propietat. Fou el 1918 quan assolí un estatus d'entitat autònoma, dedicada a la música coral i que s'ha anat desplegant en la difusió cultural més variada, des del cor mixt al teatre, els bastons i la dansa (l'esbart dansaire es fundà els anys 20 del xx). Ocupen els seus horaris i espais la programació d'assajos i concerts de l'Orfeó Reusenc i la de l'Encís, que és la coral de gent gran, els treballs de creació i exhibició de la secció de teatre i del Cos de Bastoners, i altres dedicades a les activitats infantils i juvenils. Com es veu, la xarxa associativa del territori

està formada per una sèrie d'entitats ben diverses pel que fa a la història, l'arquitectura, les dimensions i la dinàmica d'activitats i associats. Són totes, però, nodes imprescindibles d'una retícula que dona servei a diferents gentes i llocs, amb escales diverses. Les diferències entre elles, i la presència difosa de la xarxa al territori, és, de fet, el que de debò dona valor al conjunt.

Bibliografia

Filella, Xavier (2013). «La recuperació dels teatres Fortuny i Bartrina (1).» Reusdigital.cat, 3 de maig de 2013. <<http://reusdigital.cat/noticies/la-recuperacio-dels-teatres-fortuny-i-bartrina-1>> [Consulta: 15/05/2013].

Filella, Xavier (2013). «La recuperació dels teatres Fortuny i Bartrina (2): La Guerra Civil i la penosa supervivència.» Reusdigital.cat, 3 de maig de 2013. <<http://reusdigital.cat/noticies/la-recuperacio-dels-teatres-fortuny-i-bartrina-2-la-guerra-civil-i-la-penosa-supervivencia>> [Consulta: 5/06/2013].

Anguera, Pere (1977). *El Centre de Lectura de Reus-Una Institució ciutadana* (Edicions 62).

Pàmies, Anton Maria (1994). «EL Nou Teatre Bartrina: Projecte de rehabilitació i ampliació.» *Revista del Centre de Lectura de Reus*, sisena època, núm. 10 (octubre), p. 4-8.

Quintana, Antoni; Pàmies, Antoni; Arnavat, Albert; Filella, Xavier (1998). *El Teatre Bartrina del Centre De Lectura De Reus*. Reus: Centre de Lectura.

Arnavat, Albert (dir.) (2005). *100 Anys De Teatre Bartrina: Reus, 1905-2005*. Reus: Pragma.

Gort i Juanpere, Ezequiel; Gomis, Josep (1994). *Els annals de l'Orfeó Reusenc 1818-1993*. Orfeó Reusenc: Reus.

www.reus.cat/ajuntament/teatre-bartrina

<http://www.teatresdereus.cat/bartrina>

<http://centredamicdereus.cat/>

Descobrint ateneus andalusos

Ateneo de Málaga

50 años después, la asociación que nació en la vieja Escuela de Artes y Oficios de Málaga, se ha consolidado como un referente de la cultura. Su primer presidente, José Jiménez Villarejo, Fiscal de la Audiencia Nacional, marcó el rumbo a seguir: fomento, promoción y difusión de la cultura, defensa de los derechos fundamentales y libertades públicas; realización de los valores de libertad, justicia, igualdad y pluralismo político; y ser instrumento para la recuperación de la democracia y la creación de la Universidad de Málaga.

No fue fácil en aquellos años de dictadura, en los que el Gobierno Civil, siempre vigilante, generó casos como la retención en comisaría del profesor Manuel Muñón de Lara, varias horas antes de impartir su conferencia. Sin embargo, el Ateneo continuó ganándose un merecido prestigio al que contribuyeron conferencias de intelectuales como Severo Ochoa, Javier Tusell, José Manuel Rodríguez Delgado,... , y en los últimos siete años Iñiqui Gabilondo, José Luis Sampedro, Ribas Prous, Antonio Gala, Fernando Arrabal, Ian Gibson, Baltasar Garzón...

El Ateneo es en la actualidad un importante foco cultural de Málaga y de sus extensiones provinciales (Fuengirola, Torremolinos, Villanueva del Rosario, Ojén, Benaoján), gracias al inmenso trabajo altruista de su Junta directiva y a la privilegiada ubicación de nuestra sede en el edificio de San Telmo, en el que conservamos una colección de arte inédita de los más significados artistas malagueños, una biblioteca de seis mil volúmenes, y sobre todo, el aula donde el padre de Picasso impartía clase junto a importantes maestros del costumbrismo e impresionismo del siglo XIX de los que el niño Picasso aprendió.

Un Consejo Asesor formado por personas de especial relevancia cultural de Málaga, y una Junta Directiva, compuesta por 35 vocalías, desarrollan una intensa oferta cultural de calidad, que difundimos en la revista ANS y el magazine mensual. Publicaciones de libros, documentos de interés y manifiestos completan nuestro trabajo editorial. Este dinamismo justifica los numerosos reconocimientos institucionales y la repercusión de los actos extraordinarios en diferentes espacios de la ciudad que el Ateneo está celebrando en su 50 aniversario.

Diego Rodríguez
President de l'Ateneo de Málaga

L'escriptor Antonio Gala va rebre la Medalla Ateneo de Málaga 2014.

Ateneo Andaluz (Dos Hermanas, Sevilla)

El Ateneo Andaluz nació en octubre de 1998 en Dos Hermanas. Como proyecto colectivo de búsqueda de un espacio de encuentro y defensa de los valores como andaluces y andaluzas, se dedica a la promoción de la Cultura Andaluza y nazarena, al saber, al conocimiento artístico, científico, a la solidaridad y al dialogo entre ciudadanos en Dos Hermanas.

La Asociación Cultural Ateneo Andaluz persigue la recuperación de nuestras señas de identidad como Pueblo y nace con vocación de enseñar y aprender –en la idea de los Centros Andaluces de Blas Infante– como un centro cultural abierto y nuestra sede es punto de encuentro de otros colectivos sociales y culturales nazarenos que en sus inicios no disponían de locales.

Una de las actividades emblemáticas de la asociación son los talleres socio-culturales, que este año ofrece 18 disciplinas diferentes: bailes, pintura, fotografía, piano, guitarra... Coincidiendo con los últimos domingos de cada mes, se realiza una convocatoria abierta de marcha senderista, tratando de diseñar rutas de perfil apto para la mayoría. La defensa de la bici, el peatón y el cicloturismo, son también una de las señas de identidad del Ateneo, que lleva realizando desde sus inicios salidas en bici con diferentes modalidades.

Diversos son los eventos ciudadanos en los que el Ateneo participa, promueve u organiza tanto con otras asociaciones como con el Ayuntamiento. Por mencionar algunas, la participación en la Muestra de Pintura al Aire Libre; las Jornadas de Conocimiento del Flamenco; el Carnaval; o el Acto de Homenaje a Blas Infante. A destacar, la organización de la Feria de la Cultura y la Artesanía Popular, la Hoguera de San Juan en el Parque del Palmarillo, o el Día de los Animales, que tras unos años de letargo vuelve a recuperarse como proyecto de concienciación animal.

Las visitas culturales que se programan tienen un altísimo grado de aceptación,

por su originalidad y su preparación, para el conocimiento de nuestra geografía y cultura. Se suelen realizar de 5 a 8 visitas anuales, de un día de duración. Igualmente se realizan viajes de varios días a ciudades de Marruecos. Por último, actuaciones, cine, teatro, charlas y conferencias completan la oferta cultural de la Asociación, que a lo largo del curso cultural ofrece en su Salón de Actos. Destacar las actuaciones de Chirigotas en el mes de febrero en la ya famosa «Jamoná» y la participación de pequeños conciertos de música clásica, hip-hop, rock, pop, etc.

Francisco Domínguez
President de l'Ateneo Andaluz

La joventut als ateneus

La gent jove necessita espais per desenvolupar les seves inquietuds de creixement personal i de vida comunitària. Els ateneus s'ofereixen com a escenaris associatius d'acollida d'aquest sector, malgrat que molts d'ells pateixen l'anomenada manca de relleu generacional. Per tal de reflexionar sobre els punts forts, debilitats i reptes de les entitats ateneístiques, en aquest sentit, la FAC ha convocat una taula rodona amb els i les protagonistes d'aquest debat a l'Ateneu de Manlleu.

Participants (d'esquerra a dreta): **Gerard Gòmez**, president de l'Ateneu de Manlleu / **Esteve Torrent**, president del Centre Moral d'Arenys de Munt / **Dani Vergés**, soci de Lluïsos d'Horta / **Marta Solé**, sòcia de Lluïsos d'Horta / **Irene Caamaño**, vocal Junta Directiva de La Cate de Figueres / **Olga Porteries**, tesorera de La Cate de Figueres / **Marc Riera**, soci fundador de l'Ateneu de Manlleu.

Text: Marta Rius / Fotografies: Toni Galitó

La taula rodona s'ha celebrat a l'Ateneu de Manlleu el 19 de novembre de 2016

Teniu joves als vostres ateneus?

Esteve Torrent: Sí. De fet, tenim seccions potents, com l'esbart i el teatre, que estan liderades per menors de 30 anys. Els pastorets estan dirigits per menors de 25 anys i la coral, al voltant dels 40. I a la Junta Directiva també hi ha joves: jo mateix, que en sóc president, tinc 28 anys.

Irene Caamaño: Per regla general, no. Però des que m'encarrego de la gestió del bar fa dos anys, hem potenciat activitats puntuals que han propiciat la participació d'altres col·lectius de Figueres i l'arribada de públic jove, com és per la revetlla de Sant Joan o el correbars «Birraval».

Recentment, a la Junta Directiva hem entrat tres dones al voltant dels 28 anys i estem impulsant un canvi d'imatge, especialment en l'organització dels actes de celebració del centenari, que celebrarem el 2021.

Olga Porterries: Sí, s'hi han acostat en aquestes cites, però hem detectat que ho fan com a participants, no com a persones

Esteve Torrent:

«És vital donar l'oportunitat als joves que es responsabilitzin d'activitats, és la porta d'entrada al lideratge i al sentiment de pertinença a l'entitat»

implicades en l'entitat. Això marca diferència.

Quins mecanismes d'inclusió juvenil oferiu a l'entitat?

E. T.: El més natural és que entris a l'entitat de ben petit, de jove passes a ser monitor i, amb els anys, alguns s'impliquen a la junta. Però aquest és un procés poc habitual. Amb 20 anys tens il·lusió i energia per implicar-te en projectes associatius, ara bé, si la junta no dóna peu a la rebuda d'iniciatives de joves, difícilment els captarem.

Marta Solé: Jo vaig entrar als Lluïsos d'Horta amb 4 anys, fent teatre i, ara, amb 21 anys, dirigeixo un dels grups. De fet, els 5 grups de teatre estan dirigits per menors de 35 anys. Que els pares estiguin implicats a l'entitat fomenta l'interès de nens i joves en l'associacionisme.

E. T.: La clau és que participis a diferents seccions, no només a una; així creix la visió transversal per acabar implicant-te un grau

més. Amb projectes interseccionals és on es creen relacions comunitàries. En el nostre cas, l'organització del centenari de l'entitat va ser una bona excusa per treballar d'aquesta manera.

I. C.: A La Cate afavorim l'entrada d'infants i joves amb el carnet familiar, ja que és el soci titular (qui paga i amb dret a vot) qui és el nucli que possibilita que els membres de la seva família siguin beneficiaris també del carnet.

E. T.: És una modalitat que funciona habitualment, malgrat que hem d'entendre que avui les famílies són heterogènies i que hem d'adaptar el concepte arrelat en el patriarcat perquè sigui inclusiu per a les diverses realitats. Nosaltres oferim el carnet jove (per a menors de 25 anys) a meitat de la quota de soci.

M. S.: Tenim una tarifa reduïda per als

Irene Caamaño:

«Que hi hagi una persona jove a la junta que faci de pont facilita l'acostament de joves amb propostes, perquè se senten identificats»

socs de fins als 18 anys i descomptes per a nens en activitats.

Hi ha presència de joves a la junta directiva de les vostres entitats?

Dani Vergés: Els membres de la nostra junta tenen entre 40 i 50 anys.

E. T.: És vital donar l'oportunitat als joves que es responsabilitzin d'activitats, és la

porta d'entrada al lideratge i al sentiment de pertinença a l'entitat. És important que les juntes siguin intergeneracionals, també.

I. C.: Hi estic d'acord. I que hi hagi una persona jove a la junta que faci de pont facilita l'acostament de joves amb propostes perquè se senten identificats. A mi em vénen a veure al bar perquè sóc jove i se senten més propers. Jo després trasllado les iniciatives a la resta de la junta.

O. P.: És la manera de trencar el gel amb la junta, que sovint es percep com un ens poc accessible. Per ara, a Figueres els joves han trobat un espai còmode al bar, no a la sala de juntes. No és tant l'edat, sinó que, d'entrada, cal visibilitzar una mà estesa. Amb la confiança, s'establiran afinitats entre generacions.

Quines activitats programeu que apleguin més joves?

Olga Porteries:

«No és tant l'edat, sinó que, d'entrada, cal visibilitzar una mà estesa. Amb la confiança, s'establiran afinitats entre generacions»

I. C.: Com apuntava abans, el bar és un centre neuràlgic de moviment de joves quan fem activitats temàtiques per Nadal o a l'estiu. Les diverses fórmules de concerts també ens funcionen, però no sempre són garantia. Cal tenir en compte la programació que coincideix en horari a la ciutat i als municipis veïns.

D. V.: Coincidint amb el centenari de

Lluïsos d'Horta, a la Festa Major del barri s'hi ha implicat socis de diferents seccions, per exemple, fent entrepanes. Les activitats festives són les que acaben atraient més joves.

Quines són les principals amenaces de la manca de regeneració als ateneus?

I. C.: Pagar una quota de soci/a pot ser un problema per al jovent, que avui pateix precarietat laboral. I, en tot cas, els hem de fer veure que els surt a compte amb un parell d'activitats que participin a l'any.

O. P.: Tenim una fuga de socis a partir dels 18 anys perquè es centren en els estudis; més endavant, alguns es dediquen a les relacions familiars i, cap als 40-50, tornen (amb fills o no) a l'entitat. Aquest seria un bon moment per repescar-los i encoratjar-los a implicar-s'hi. D'altra banda, penso que el caràcter propi de cada territori també juga un paper important en l'associacionisme.

Dani Vergés:

«El jovent no va al teatre si no és que hi actua un amic o familiar. N'hi ha que ja tenen el costum, però és un hàbit que s'ha de generar des dels ateneus»

D. V.: El jove no va al teatre si no és que hi actua un amic o familiar. N'hi ha que ja tenen el costum, però és un hàbit que s'ha de generar des dels ateneus.

E. T.: Venir al teatre del Centre Moral és un hàbit perquè hem estat històricament el referent cultural. Però ara la multitud d'oferta cultural d'iniciatives privades

o institucionals ha disgregat el públic i l'associacionisme se'n ressent.

Quins són els reptes per regenerar la massa associativa?

O. P.: Els ateneus han d'estudiar els gustos de la població, l'oferta cultural de l'entorn i reinventar-se per programar a demanda de la ciutadania.

D. V.: A Horta hi ha un gran nombre d'entitats i han d'adreçar les seves activitats al veïnat, intentant ser originals i no repetir allò que ja té un públic fidel.

E. T.: Al contrari de l'estereotip estès, els joves sí que consumeixen cultura. El que passa és que el concepte s'ha transformat.

Marta Solé:

«L'obertura de l'entitat a la ciutadania és bàsica»

S'allunyen de la cultura tradicional (anar al museu, al cinema, etc.), perquè la veuen institucionalitzada i cara, i exploren en trobades de jocs de rol, festivals de música, *geocaching*, etc. Se socialitzen i és cultura, també. En aquest sentit, és important desvincular la barrera de la quota per a socis de la persona implicada.

I. C.: La clau és experimentar sense por. Que la junta estigui predisposada a provar sense

complexos a priori. Fa unes setmanes, vam programar un concert d'una jove cantant de 16 anys i vam omplir el bar perquè, per si sola ja tenia amics i familiars que li donaven suport, però, a més, va atraure gent de la seva edat, amb qui compartia l'afició pels còmics Manga. Vam descobrir que a Figueres hi ha un filó d'aquest públic. També ens estan funcionant els dijous de glosa, per a sorpresa nostra.

M. S.: L'obertura de l'entitat a la ciutadania és bàsica: els diumenges, el bar ofereix vermuts musicals a proposta d'una veïna i cada setmana s'acosten persones que no són sòcies. És una manera de buscar ganxos. Un cop visitin els Lluïsos, és fàcil que s'assabentin d'altres activitats que fem.

Ateneu de Manlleu: la tradició d'ateneus populars obrers adaptada al segle XXI

El projecte de creació d'un ateneu a Manlleu es va presentar el 13 de novembre de 2003 i és un exemple d'empenta cultural juvenil. Un grup de persones, vinculades a la desapareguda Assemblea de Joves de Manlleu, va veure que, més enllà de dates puntuals, era necessària una programació cultural estable. L'entitat volia actualitzar el concepte d'altres ateneus existents a Manlleu.

Des de la seva creació fins al 2015, l'Ateneu va ser una entitat nòmada que ha treballat per impulsar i teixir activitats en diferents àmbits (artístic, esportiu, cultural, social...). Coincidint amb la celebració del desè aniversari, l'entitat es va marcar com a objectiu disposar d'un espai propi.

El repte va ser possible gràcies a una campanya de mecenatge de proximitat, de tu a tu, en què els i les impulsores es dedicaven a fer cafès amb veïns per engrescar-los a participar en el projecte. En un temps rècord van aconseguir passar de 30 a 150 persones associades. I es van posar a picar pedra, voluntàriament, a l'antiga impremta que hi ha al centre del municipi, avui, convertit en el local de l'Ateneu. Amb uns 200 m², el local polivalent està dividit en 3 espais interiors i un exterior. En un any que fa que s'ha obert, ja s'ha convertit en un punt de trobada entre diferents col·lectius, que facilita la interrelació i la creació de noves iniciatives associatives.

publicitat

**GRUP
CONSDÉCOR**
PAPERERÍA | REPROGRAFIA | EDITORIAL
Des de 1976

COPISTERIA DIGITAL
Fotocòpies, enquadernacions, impressió en gran format...
Arts gràfiques - Offset

PREUS ESPECIALS PER SOCIS FAC

Material d'oficina
Més de 12.000 productes

Distribïdor oficial OKI

**EDITORIAL
LA PLANA**

*Som l'editorial
dels escriptors
novells*

Torrent de l'Olla 193 - 08012 Barcelona - Tel. 934 155 585 - consdecor@consdecor.com - www.consdecor.com

publicitat

**PRAT
SON**

c/ de l'Energia, nau 41 Pol. Ind. Les Guixeres 08915 Badalona · 93 497 05 36
info@pratson.es

**SERVEI INTEGRAL
D'ESDEVENIMENTS I
ESPECTACLES**

**Sonorització
Il·luminació
Audiovisuals
Producció artística
Lloguer de material**

publicitat

KBQ'FAN
Marketing i Publicitat, S.L.

www.kbqfan.com
kbqfan@kbqfan.com

93 575 06 91

SERVEI URGENT sense intermediaris

Portem la teva carta o paquet al seu destí

Disseny, impressió manipulació i enviament

**Informacions al soci,
Revistes, Butlletins,
Calendaris, Postals de Nadal**

DISTRIBUCIONS

Bústia a bústia, cartelleria...

Demana el teu pressupost sense compromís 😊

II Fòrum Ateneos

L'Ateneo de Mairena del Aljarafe ha acollit la trobada, organitzada per la Federación de Ateneos de Andalucía i la Federació d'Ateneus de Catalunya.

Una setantena de membres de trenta entitats ateneístiques s'han trobat, 12 de novembre, a l'Ateneo de Mairena del Aljarafe (Sevilla) al **II Fòrum de Ateneos**. La cita, organitzada per la Federación de Ateneos de Andalucía i la Federació d'Ateneus de Catalunya, ha servit per intercanviar fortaleses, debilitats i reptes del sector ateneístic en una jornada de treball, amb ponències i tallers formatius.

L'escriptora d'origen granadí, Antonina Rodrigo, va inaugurar la jornada recorrent a la preservació de la memòria històrica mitjançant l'estreta vinculació entre l'actriu catalana Margarida Xirgu, el poeta granadí Federico García Lorca i els ateneus obrers durant els episodis previs a l'esclat de la Guerra Civil.

«Les claus de l'èxit a les entitats socioculturals que denominem ateneus (casals, casinos, orfeons, cercles culturals...) són: comptar amb locals que acullin les activitats, un projecte clar impulsat per un equip humà il·lusionat i teixir aliances amb l'entorn del barri o municipi», segons el president de la Federació d'Ateneus de Catalunya, Salvador Casals.

En aquest darrer aspecte, el president de la Federación de Ateneos de Andalucía, Antonio Manuel

Rodríguez, ha manifestat que «l'associació dels ateneus a la idea de ser espais tancats i elitistes ha fet mal. No hem d'esperar que la gent vingui als ateneus; són els ateneus els qui s'han d'acostar a les persones». Rodríguez també ha manifestat que «l'ateneisme és cultura, llibertat i independència».

«L'ateneu uneix tradició i modernitat. Ens encaminem a la professionalització de la gestió de l'entitat, que segueix esdevenint un espai de trobada cultural i política», segons Carmen De Rosa, presidenta de l'Ateneo Mercantil de Valencia i de la Federación de Ateneos de España.

La presidenta de l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, Mireia Claret, en la seva intervenció ha convidat la resta a «transcendir el localisme de les respectives entitats, obrir portes i servir de palanca per acollir les necessitats dels col·lectius que se'ns apropin». Claret ha utilitzat la idea d'un rusc que aglutina col·lectius com a metàfora de la utilitat actual dels ateneus.

Els ateneus són escoles de democràcia, cultura i llibertat, espais de cooperació intergeneracional i àgores de pensament crític enfront de l'individualisme

Text i fotografies:
Marta Rius

«El document reivindica garanties per a l'accés a la cultura com a servei públic essencial i com a sector estratègic de l'economia mitjançant una càrrega impositiva a la baixa»

II Fòrum Ateneos, Mairena del Aljarafe, Sevilla

Ateneo de Mairena

creixent, han coincidit els i les participants al debat sobre la situació actual del moviment. En canvi, el relleu generacional, la fragilitat econòmica i l'obertura del sector al seu entorn són alguns dels aspectes que l'ateneisme detecta com a debilitats. Els reptes exigeixen treballar en xarxa per tal de transcendir el localisme, integrar una gestió professionalitzada, avançar cap a la feminització i assolir l'autosuficiència econòmica. Els tallers formatius han abordat estratègies de gestió de recursos i projectes dels ateneus, d'una banda, i eines comunicatives per a les entitats, de l'altra.

Amb la voluntat d'afavorir l'activitat de les entitats culturals sense ànim de lucre, ambdues federacions han elaborat i signat el manifest **«Otra fiscalidad para la cultura»**. El document reivindica garanties per a l'accés a la cultura com a servei públic essencial i com a sector estratègic de l'economia mitjançant una càrrega impositiva a la baixa.

L'heterogeneïtat manifesta al Fòrum ha servit per enriquir el denominador comú de l'ateneisme als dos territoris: la defensa de la cultura en llibertat i des de la independència com a motor de la societat democràtica. Aquesta ha estat la segona ocasió en què ateneus catalans i andalusos agermanats es troben en una jornada de reflexió del sector. La primera va ser a Còrdova, l'any 2014.

Ateneo del Mairena del Aljarafe (Sevilla)

L'Ateneo de Mairena del Aljarafe parteix de la idea embrionària d'un grup de ciutadans l'any 2005, que, després de diverses trobades, decideixen donar forma al projecte Mairena Espacio Cultural. L'Ajuntament facilita els locals de l'antic Conservatorio Elemental de Música, que, després de ser reformats, serviran de seu a l'associació. El gener del 2007 s'hi celebra la primera assemblea de socis. L'Ateneo s'organitza en grups (fotografia, arts plàstiques, gastronomia, literatura, etc.). Enguany, l'entitat celebra el seu 10è aniversari.

publicitat

COM A CASA...

Us assessorem tècnicament en la realització d'obres per a la millora dels vostres espais, per a que siguin més funcionals, més polivalents i energèticament més eficients.

Realitzem els projectes, gestionem l'obtenció de les llicències, coordinem i dirigim l'execució de les obres i actuacions.

Empresa col·laboradora de la FAC.
Preus especials per a les Entitats associades.

GRUPIDEA
Imagination that sells.

Plaça de l'Àngel 2, 2o 1a
08002 Barcelona
T. 902 021 707
grupidea@grupidea.com
www.grupidea.com

Antonio Ariño, coautor de l'estudi *La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015*

«La cultura ha de produir plaer»

Catedràtic de Sociologia a la Universitat de València, on és vicerector de Cultura i Igualtat. Dirigeix l'Institut de Ciències Socials i de la Cultura de la Institució Alfons el Magnànim. Les seves principals línies d'investigació s'emmarquen en l'àmbit de la sociologia de la cultura, les polítiques de benestar social i el tercer sector. Entre les seves publicacions més recents destaca *La secesión de los ricos* (Galaxia Gutenberg, 2016). És codirector de *Via Universitària* (Fundació Bofill). És autor, conjuntament amb Ramon Llopis, de l'estudi *La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015* (CoNCA, 2016).

«La participació cultural de la joventut catalana, a principis del s. XXI, està marcada per dues grans transformacions històriques: la revolució de les tecnologies de la informació, la comunicació i l'organització, i la gran recessió»

Antonio Ariño i Ramon Llopis, sociòlegs especialitzats en temes culturals, han realitzat un estudi en profunditat de l'evolució de la participació cultural de les persones joves a Catalunya des de l'any 2001 fins al 2015, un període en què la irrupció combinada de les TIC i de la crisi econòmica ha capgirat la manera com els joves s'apropen a la cultura. La jornada «Repensar la cultura. Com afavorir la participació cultural de les persones joves», celebrada el 2 de novembre al CCCB, va servir d'espai per presentar l'informe *La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015* (CoNCA, 2016).

L'anàlisi s'ha fet a partir de les dades de les diverses enquestes de participació cultural elaborades pel Departament de Cultura i ha permès identificar els diferents perfils de participació cultural entre la joventut, els principals obstacles perquè sigui més generalitzada i alguns instruments per aconseguir-ho. Aquesta publicació investiga

l'evolució i les característiques de la participació cultural de la joventut catalana durant els primers anys del segle XXI, un període marcat essencialment per dues grans transformacions històriques que, en alguns aspectes, poden considerar-se convergents i que tenen un impacte fonamental entre les generacions joves: la revolució de les tecnologies de la informació, la comunicació i l'organització (en tant que permeten noves formes de coordinació i interacció social) i la gran recessió, iniciada com una crisi financera a Amèrica del Nord en el seu origen, però que mundialment ha tingut conseqüències devastadores, especialment pel que fa a l'ocupació juvenil i les condicions de transició i emancipació a la vida adulta.

Un dels aspectes més destacats que es desprèn d'aquest estudi és la penetració de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en les pràctiques culturals dels joves (de 14 a 30 anys) i, per tant, la necessitat de comptar amb aquest

Presentació de l'estudi *La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015* a la jornada «Repensar la cultura. Com afavorir la participació cultural de les persones joves», organitzada pel CoNCA (CCCB, 2 de novembre de 2016)

«Connectar-se a Internet per escoltar música, veure pel·lícules en línia, visitar museus virtuals o jugar a videojocs són pràctiques culturals juvenils que no s'han de menysprear»

canvi de paradigma, el que anomenen *cultura digital*, en el desenvolupament de programes culturals i de participació juvenil. Aquesta transformació profunda, pel que fa als mitjans d'accés o a la capacitat individual de selecció de continguts, explica com connectar-se a Internet, escoltar música, veure pel·lícules en línia o descarregar-les i jugar a videojocs són pràctiques culturals habitualment juvenils que no s'han de menysprear. En referència a les TIC, el professor Ariño afirma que hauríem d'anar més enllà de la definició tradicional per passar a parlar de les «TICO», les tecnologies d'informació, comunicació i organització, en tant que en els darrers temps aquestes han canviat les nostres formes d'organització temporal i social i, per tant, els nostres hàbits quotidians.

La incidència de la crisi ha provocat, especialment a partir del 2012, una dràstica reducció de l'assistència a les pràctiques més oneroses i, mentre que el 2006

el factor principal que explica la baixa participació és l'absència d'interès, el 2014 la raó principal és el preu d'accés. En aquest context, el paper d'Internet esdevé fonamental com a eina per accedir a continguts de tipus gratuït.

La concepció d'allò que és *cultura*, és idèntica per a persones adultes i joves. La diferència roman entre els interessos i les pràctiques. «Existeixen contradiccions en la qualificació del fet cultural: els joves van a la biblioteca, però no és del seu interès, hi ha un lligam acadèmic». Els joves tenen una visió més oberta d'allò que entenen com a activitats culturals, incloent-hi aspectes com la identitat, els costums i la cultura popular i, fins i tot, considerant altres activitats de tipus ecològic, gastronòmic o patrimonial.

És per aquest motiu que, segons Ariño, «estem investigant la cultura amb una metodologia

«Connectar-se a Internet per escoltar música, veure pel·lícules en línia, visitar museus virtuals o jugar a videojocs són pràctiques culturals juvenils que no s'han de menysprear»

insuficient; el que caldria és entendre els règims culturals de les persones: allò que ens desagrada és el que marca el límit». En aquest sentit, l'estudi determina que «tenim una visió endogàmica perquè reproduïm l'oferta cultural per a un univers concret i tancat». De manera que entre les diferències internes dels hàbits culturals entre joves es detecta, d'una banda que la classe social segueix marcant les pràctiques al s. XXI, i situen les classes baixes fora del mapa investigat; i de l'altra, que el gènere és la dimensió més definitiva de les pràctiques culturals juvenils, amb uns rols binaris marcats pel patriarcat, els quals vinculen dones amb una socialització relativa a les cures dels altres, i homes, amb pràctiques autocentrades.

L'estudi conclou que és necessari un canvi de mirada. D'entrada, que el sector juvenil, contràriament als estigmes, practica més cultura que la resta de

la població. I és per això que els agents culturals han d'estar implicats amb entusiasme. «Ens calen laboratoris d'experimentació, no només conservatoris». Ariño afirma que «hem de deixar de parlar de consum cultural perquè existeix una dimensió de participació en la cultura que es practica». Això va lligat amb la idea que «la cultura ha de produir plaer, seguint amb la política de la intel·ligència de les mans». D'altra banda, una de les principals mancances constatades en l'estudi és que, com reconeixen els autors, no inclou les pràctiques culturals dels joves provinents de les classes més desfavorides així com la diversitat cultural del territori, fet que ocasiona un allunyament de la cultura desenvolupada per les institucions i les indústries culturals, coneguda com a cultura administrada. Els experts s'anoten aquest repte de futur i vinculen aquesta segmentació a uns sistemes educatius que trenquin les diferències socials.

LLIURAMENT PREMIS ATENEUS 2016

La FAC convoca la 27ena edició del certamen que anualment reconeix la tasca diària d'entitats socioculturals del territori català per la cohesió social. Enguany s'han presentat 57 entitats a sis categories diferents: integració social, mitjans de comunicació, creativitat artística, jove, capacitat d'innovació i foment de la participació. Els guardons es lliuraran en una gala el 14 de desembre, a les 19 h, a la Sala Comillas de les Drassanes Reials, a Barcelona.

XTAC

La Xarxa de Teatres d'Ateneus de Catalunya es presenta com a eina de treball per a les entitats amb equipaments teatrals pertanyents a la Federació d'Ateneus de Catalunya (FAC), impulsora del projecte ara fa un any. La iniciativa vol dinamitzar la gestió de les sales teatrals d'ateneus del país, treballar en xarxa i establir aliances per a la producció i programació coordinada d'espectacles als ateneus i casals. La voluntat és, d'una banda, afavorir el treball en comú que requereix la cultura popular i de base associativa, i de l'altra, equilibrar el mapa d'oferta territorial de qualitat. Actualment, formen part 27 entitats, amb un total de 30 sales de teatre, que suposen 10.015 butaques, repartides en 23 municipis catalans. Amb aquestes xifres, ha esdevingut la xarxa més gran de teatres de Catalunya. Per tal de formalitzar la inscripció, és necessari posar-se en contacte amb la FAC a través del correu: xtac@ateneus.cat.

NOVA DELEGACIÓ TERRITORIAL: COMARQUES TARRAGONINES

El proper 16 de desembre, estan convocades al Casal de Vila-rodona, les entitats federades de les comarques de l'Alt Camp, Baix Camp, Baix Penedès, Conca de Barberà i el Tarragonès amb la finalitat de constituir la nova i quarta Delegació Territorial de la FAC d'aquest territori. D'aquesta manera, tanquem el 2016 amb el procés de desplegament dels serveis de la Federació amb presència a les Terres de Ponent, les comarques gironines, la ciutat de Barcelona i les comarques tarragonines amb la voluntat de teixir proximitat i complicitats territorials i enfortir la xarxa d'ateneus.

BEQUES SOCIALS 2016

Durant el 2016, el projecte trimestral de beques socials «Tots hi tenim lloc», ha atorgat un import de més de més de 9.000 euros a una dotzena d'entitats federades. En total, s'han beneficiat unes 150 persones en risc d'exclusió social que han pogut realitzar les activitats que han desitjat al seu ateneu. L'any 2017, les entitats que ho sol·licitin, podran sumar-se novament al programa de beques socials a partir del mes de gener.

AMIGOS DE LOS ATENEOS

En els darrers sis mesos, la plataforma virtual www.amigosateneos.es ha revifat la interacció entre les entitats de parla hispana, la principal missió d'aquest projecte impulsat per la FAC el 2014. Al portal hi podreu trobar articles d'opinió de membres d'ateneus d'arreu del món i debats sobre actualitat i realitats ateneístiques que es posen de relleu i es contrasten periòdicament. Trobaràs un mapa on podràs localitzar el més d'un centenar d'entitats pertanyents a Amigos de los Ateneos.

REPTES ALS ATENEUS

En el 50è aniversari del Casal de Vilardona es van debatre experiències i reptes als ateneus. Segons Salvador Casals, president de la FAC, algunes debilitats són: «la manca de relleu generacional, la inadequació de les activitats programades i la falta de relació amb l'entorn». I proposa alguns elements que garantirán l'èxit: «tenir un projecte clar; disposar d'espais adequats; muntar un equip humà engrescat; tenir una bona entesa amb l'administració –sense submissió–; aprendre a través dels errors i establir aliances amb altres col·lectius de l'entorn. També aposta per «aprofitar l'energia dels nous joves de 65 anys».

III BECA TERRA D'ATENEUS

L'Institut Ramon Muntaner i la Federació d'Ateneus de Catalunya han concedit la «III Beca de Recerca Històrica Terra d'Ateneus» al treball «La taula del mirall. L'Ateneu i l'associacionisme cultural i polític a la Selva del Camp, 1878-1979», presentat per Guillem Puig Vallverdú. Aquest ajut, dotat amb 3.000 euros i la publicació del treball per l'editorial Afers el proper 2017, es va crear l'any 2014 per incentivar l'elaboració de projectes centrats en l'estudi de la repercussió social de l'associacionisme cultural ateneístic en algun indret de l'àmbit català i des del punt de vista històric.

L'ATENEISME A LA FM

El moviment ateneístic manté el seu espai radiofònic a Ràdio Estel en la segona temporada del programa «Un quart d'ateneu». Carlos Pablos, president del Centre Moral de Gràcia i membre de la Junta Directiva de la FAC coordina i presenta l'espai que ha canviat d'horari: des del setembre s'emet els dijous a les 22 h (reemissió els dissabtes a les 19 h). Podeu descarregar els podcasts al portal www.ateneus.cat/un-quart-dateneu-radio-estel/.

ELI MARTÍNEZ, jugadora de rugbi 7

«He après, patit, gaudit i lluitat amb l'equip del GEiEG. Són i seran la meva família»

Eli Martínez (Vic, 1988)

Jugadora de rugbi 7 federada al GEiEG, ha participat als Jocs Olímpics de Rio de Janeiro 2016. És campiona del món universitària 2010, 4a de món 2013 i campiona d'Europa 2010. En rugbi 15, és campiona d'Europa 2010 i 2013. Llicenciada en Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport i estudiant de Psicologia.

Com i on vas començar a jugar a rugbi 7?

Quan vaig iniciar la llicenciatura de CAFE a la Universitat de Vic el 2006, volia practicar un nou esport i vaig descobrir el rugbi 7 amb l'equip de les Garrines; i va enamorar-me des del primer moment. Vaig federar-me el 2008/09 al GEiEG, on vaig començar també a jugar a rugbi 15, i un any més tard, el 2009/10, vaig començar amb la selecció espanyola, tant de rugbi 15 com de 7, a entrenar i competir.

Explica els teus inicis al GEiEG.

Vaig iniciar-me després que diverses companyes de les Garrines s'hi federessin. Vaig anar a provar entrenaments i, ràpidament, em va enganxar la manera

d'entrenar, el bon rotllo de l'equip i, sobretot, per com gaudia cada cop que hi anava.

Qui és la teva entrenadora?

La Coral Vila. Ho ha sigut durant els 8 anys que he format part de l'equip i, per a mi, sempre ha estat i serà una referent molt important en el món del rugbi. Gràcies a ella sóc la jugadora que sóc ara i tinc clar que els seus esforços, dia rere dia, i la seva passió per aquest esport són el que fan gran l'equip del GEiEG i, en part, el que m'ha fet gran com a jugadora.

Sents el GEiEG com casa teva?

Clar que sí! Durant 8 anys he après, patit, gaudit, lluitat i viscut moments inoblidables amb les persones que hem anat formant l'equip any rere any, i només puc dir que són i seran la meva família.

Com vas viure la teva participació en els Jocs Olímpics de Rio?

He viscut tants moments inoblidables que costa posar-hi paraules. Vam lluitar molt per ser-hi, aconseguir l'última plaça de la classificació un mes i mig abans dels JJOO va comportar patiment, esforç i, personalment, lluitar molt per aguantar una lesió de genoll que vaig arrossegar durant tota la temporada (menisc trencat i diverses úlceres al cartílag). Un cop vam arribar a Rio, l'únic que volíem era gaudir de l'experiència i viure cada moment al

100 %, competint al màxim, ja que ens ho mereixíem. Ens vam trobar davant un escenari on tot s'havia construït per a nosaltres, per als i les esportistes que anàvem a competir als JJOO: edificis, sales recreatives, instal·lacions esportives... Per altra banda, creuar-te amb esportistes de tot el món i conèixer persones amb qui mai hauries imaginat compartir espai va ser emocionant. Encara ara em costa ser conscient que vaig competir en uns JJOO, que vàrem guanyar un diploma olímpic, que vaig ser afortunada de viure el màxim que pot aconseguir un/a esportista i, en definitiva, que sóc olímpica.

El rugbi femení viu un moment d'explosió?

Sí, cada cop hi ha més equips, més noies i nenes que s'animen a provar i viure aquest esport. A més a més, vull creure que la visualització que li hem donat als JJOO ha servit de promoció. Tot i això, sincerament, crec que les nenes, noies i dones que juguem a rugbi fem una feina impressionant amb la difusió de la nostra passió, de com ens canvia la vida i això fa que animem d'altres a experimentar-ho. És important que ens fem veure, que ens expressem i que demostrem a totes les nenes, noies i dones del món que en el rugbi hi ha lloc per a tothom, i que les experiències que vivim jugant-hi són inoblidables.